

man by R. Guardini is unthinkable without immersion in theology and ontological context of analysis of questions about God, freedom, death, work and faith. Originality. A depth and plenitude of philosophical reflection of problem of man and his perception of the world must simultaneously form a religiousness in the consciousness of personality. Conclusion. All problems and questions of man and world must be examined in organic connection with taken seat to them in an ontological hierarchy of spiritual and earthly the worlds. R. Guardini connects the decision of question about cognition the essence and nature of a man and the world with a forming of the positive world view program of respectable existence of man and society

Key words: *Man, God, world view, freedom, being, creative spirit, faith.*

Анотація. *Борисова Т. В. Людина та її світогляд в філософії Р. Гвардіні.* Критично осмислюється європейська криза цінностей нашої епохи. Окреслюється коло основних напрямків філософської думки минулих епох з їх християнською транскрипцією. Акцентується увага на питаннях філософської антропології, що подається німецьким мислителем у контексті церковних догматів, традицій та есхатологічної перспективи. Піднімається питання ключових онто-гносеологічних складових світогляду людини – свободи, віри, розуму, творчості, пізнання та смерті. Рішення питання про пізнання сутності та природи людини і світу зводиться філософом до формування позитивної світоглядної програми добродесного буття людини і суспільства. Фундаментальними аспектами аналізу постають проблеми, що пов'язані з поширенням зухвалої плюралізму у царині традиційних цінностей, гуманістичне розуміння свободи та питання самотності особистості. Простежується наділення самої філософської антропології Р. Гвардіні високим духовним статусом у тісному зв'язку її з богослов'ям.

Ключові слова: *людина, Бог, світогляд, свобода, буття, творчий дух, віра.*

Одержано редакцією 15.09.2017

Прийнято до публікації 06.12.2017

УДК 101.1:316

ПАВЛОВА Тетяна Сергіївна,
доктор філософських наук,
професор кафедри філософії
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара,
pavlova_tatyana@ukr.net

МЕТА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ

В діяльності людини мета має велике значення, оскільки вона задає вектор руху людського життя на тому чи іншому його етапі. Життя взагалі можна розглядати як процес реалізації мети, яка має актуальність, є ієрархічною і задає сенс. Дослідження проблеми мети людської діяльності є важливим як аспект діяльності соціальної, що впливає на соціальне буття, соціальні відносини. А в умовах все більшого ускладнення суспільства питання про мету виходить на перший план, оскільки взаємодія загальної і індивідуальної мети теж ускладнюється, особливо в плані мотивації щодо дії, поведінки. Проблема мети розглядається у даному дослідженні не як проблема мети філософії, а як проблема індивідуального і соціального буття, саме як проблема людської поведінки. Це зауваження є важливим тому, що телеологічність філософського знання відноситься до вічної філософської проблеми початку і кінця, вічних цінностей, сенсу людського буття, Бога. У цьому плані можна погодитися зі стоїками, які виділяли кінцеву мету і просто мету.

Ключові слова: *соціальна філософія, суспільство, особистість, мета, діяльність, поведінка, цінність, буття.*

Постановка проблеми. Дослідження проблеми мети людської діяльності є важливим як аспект діяльності соціальної, що впливає на соціальне буття, соціальні відносини. А в умовах все більшого ускладнення суспільства питання про мету виходить на перший

план, оскільки взаємодія загальної і індивідуальної мети теж ускладнюється, особливо в плані мотивації щодо дії, поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою мети у філософії займалися Аристотель [1], Б. Спіноза [2], Г. Лейбніц [3], І. Кант [4], Г. Гегель [5], М. Вебер [6], Ж. Бодрійяр [7], К. Поппер [8] та інші мислителі [9-11]. Щодо сучасних дослідників проблем мети можна виокремити роботи О. Доброхотова [12], В. Пивоєва [13] та інших вчених, у яких вони розглядають ті чи інші аспекти телеології в культурі, суспільстві, економіці. Але філософські роботи присвячені меті людської діяльності фактично відсутні.

Мета. Ціллю роботи є дослідити зміни концептуальних уявлень про мету в тих філософських вченнях, де вона відіграє важливу роль в формуванні соціальної поведінки особистості.

Виклад основного матеріалу. Проблема мети розглядається у даному дослідженні не як проблема мети філософії, а як проблема індивідуального і соціального буття, саме як проблема людської поведінки. Це зауваження є важливим тому, що телеологічність філософського знання відноситься до вічної філософської проблеми початку і кінця, вічних цінностей, сенсу людського буття, Бога. У цьому плані можна погодитися зі стоїками, які виділяли кінцеву мету і просто мету. З одного боку, мова піде про просту мету, яку ставить перед собою людина; протягом свого життя її може бути багато, мета може змінюватися, може успішно досягатися або ж ні, може бути абстрактною чи конкретною, раціональною чи ірраціональною тощо. З іншого боку, саме з практичних дієвих актів, які мають свою мету, складається континуум соціального буття. І в цьому плані проблема соціальної поведінки постає в глобальному, метафізичному сенсі, її дослідження виступає перш за все предметом соціальної філософії.

Більш того, неможливо досліджувати такий складний феномен соціального буття як мета людської поведінки без занурення в філософський сенс цього поняття. А воно було в центрі уваги філософів починаючи з античності. Так, Аристотель розглядав розум через його телеологічність і ця тенденція була характерною для західної філософії до Нового часу.

Аристотель виділяє дієві причини, серед яких і цільова. Це є певним ключем до розуміння і пояснення того, що робить людина, як вона живе. Її життя є розгортанням ентелехії – реалізації її внутрішньої мети, тобто мети буття і такою кінцевою метою є Божественний розум.

Дієві причини, за Аристотелем, визначаються тим, що все існуюче прагне до вищої мети, керується нею. Сам Всесвіт має свою мету і все, що існує, є включеним до цього Всесвіту і реалізує собою дієву причину. Поведінка людини може мати своєю причиною себе саму, а може здійснюватися завдяки зовнішній силі, що надає рух тілу. Рух є постійним і безперервним. Спокій, за Аристотелем, є можливим, але в іншому онтологічному вимірі, він є можливим у вищому світі, який античний філософ називає над місячним і який свідчить про наближення до вищого буття. По аналогії з Галілеєм це можна розуміти так, що людина, яка знаходиться в стані спокою, фактично перебуває в стані руху, але руху малої швидкості. Дія, поведінка людини у суспільстві є постійний і необхідний процес, у якому вона реалізує свою власну онтологічну мету, але здійснює її через постановку конкретної цілі дії і реалізацію її власною поведінкою. Людина, якій призначено реалізувати сутність власного життя, з необхідністю повинна діяти, вона може це зробити через поведінку, яка є спрямованою у глобальному плані на досягнення Божественного розуму, відповідності йому, а з іншого боку, це є реальним лише через реалізацію більш конкретних, визначених дій, які спрямовані такою ж конкретною і визначеною метою.

У період Нового часу цільова причина повністю заміщується дієвою (Р. Декарт, Б. Спіноза, Ф. Бекон, Г. Лейбніц, Л. Ейлер, М. Мопертюї, Ж. Ламетрі, Ж. Даламбер, П. Гольбах та інші). Це постає загальною тенденцією, причому часто це стосується не лише природознавства і фізики, а й людської діяльності. Тоді втрачає мету буття не лише природа, а й людина. І її поведінка, хоча й має просто мету, не має кінцевої мети. Світоглядна, що згодом призводить і до практичної, дисгармонія відносин між людиною і природою теж починається у цей час, оскільки поведінка людини у відповідності до такого підходу може бути направлена не на збереження цього унікально цінного буття самої природи, а

здійснюється зі зміщенням акценту на використання її за власним розсудом та безмірне користування цінностями, що вона надає. На жаль, саме до таких наслідків приводять різні світоглядні, наукові, філософські підходи, у яких мета має суто прагматичний, зручний для виправдання своїх дій, характер. На світоглядному рівні, якщо людина визнає доцільність буття природи не в залежності від слугування людському буттю, а як цінність саму по собі, тоді зміниться мислення, дії і поведінка у відношенні до природи, людина буде менше споживати, деякі речі втратять свою цінність, натомість інші займуть перші позиції.

Якщо розглядати світ навколо нас та природу як такі, що мають свою власну мету, а не мету, що привносить в них людина та людство, то тоді ми визнаємо раціональність не лише людською якістю, а й якістю світу. І не стільки в плані його пізнання, а й в тому сенсі, що світ є розумним утворенням й існує згідно зі своєю розумною метою. Ми знову повертаємося до того розуміння світу, яке було до його механізації, індустріалізації та технократизації, а також спрямованості людських дій на перетворення природи у відповідності до власних потреб та бажань.

Крім того, так ми отримали дуже вузьке розуміння розуму як раціональності. У той час раціональність і науковість сприймаються як щось ідентичне, що має свою не кінцеву, а просто мету – втручання, освоєння, використання і як результат – порушення балансу в природі. Цей підхід має принципову різницю у порівнянні з підходом античних філософів, де процес пізнання світу і природи розумівся як споглядання, а не використання і втручання.

Розібратися у цьому питанні намагався І. Кант. Він розділив розум у відповідності до сфер застосування на практичний і теоретичний. Для першого, що включає сферу свободи, права, моралі, обов'язку, мета є властивою і дуже важливою. У той час як для другого, що являє собою сферу науки, мета не є необхідною. Причому вперше в історії філософської думки він поставив розум практичний вище за розум теоретичний. Які це мало наслідки з точки зору телеології людської поведінки? А ті, що питання людської практики, у тому числі і поведінки, мають свою мету і є важливішими і первиннішими стосовно питань про можливість наукового знання як такого та можливість істини. У цьому сенсі мета у І. Канта виходить на перший план.

Природному закону у мислителя відповідає теоретична сфера знання, а закону свободи відповідає практична сфера. Діюча причина виступає елементом зовнішньої необхідності, у той час як практична дія людини може бути лише результатом її свободи волі. І. Кант виділяє 2 форми реалізації розуму: формальний (логічний) – це здатність розуму створювати умовивід та формальний (трансцендентальний) – це здатність створювати поняття, ідеї. І ця друга форма є більш цікавою, за І. Кантом, в плані предметного філософського вивчення.

Принцип теоретичного пізнання, згідно з І. Кантом, полягає у тому, щоб задати моральну телеологічність діяльності людини. Причинами дій, всякої діяльності людини є та мета, яка міститься у його розумі. На думку філософа, діяти розумно означає діяти у відповідності до найвищої ідеї – ідеї блага.

Розум виходить у нього на перший план, оскільки лише розум, що може бути сам собі законодавцем здатен створювати загальні, універсальні закони, що повинні лежати в основі правил поведінки людини у суспільстві. Основа такої поведінки є індивідуальною, властивою лише людині – це її розум, у той же час поведінка здійснюється лише у суспільстві, а значить вона має не тільки індивідуальне, особисте значення, а й відіграє величезну соціальну роль. Розум у І. Канта є законодавцем, при цьому він є абсолютно самодостатнім і імперативним. Що повністю відповідає принципу характерному для класичного типу раціональності, коли цінність і мета розглядаються лише в цілісності, а індивідуальне, суб'єктивне розуміються як такі, що не повинні суперечити загальному, об'єктивному. Крім того за І. Кантом всяка людська поведінка є взірцем для інших, а значить виступає загальним соціальним взірцем.

У сучасній філософії розум розглядається як інтерпретативний, а значить відкритий до діалогу і у той же час диспозитивний. Це відповідає заміщенню пріоритетів, тепер раціональною є дія людини, що реалізує у собі не загальну цінність, що було характерним для імперативного розуму у філософії І. Канта, а особисту мету.

У філософії Г. Гегеля теж розумна мета, а не раціональність виходить на перший план. Філософ розглядає суб'єкт пізнання перш за все як історичний суб'єкт, а це значить, що раціональність може бути розглянута у своєму розвитку, відповідності до історичного і культурного контексту, а не як щось стале, незмінне, як вона сприймалася раніше. Його внесок у розуміння раціональності полягає перш за все в тому, що істинність, а з нею і раціональність почали розумітися з певною обумовленістю як істинне і раціональне для свого часу. На відміну від розуму, як більш широкого поняття властивого як онтології так і логіці, який розглядається іманентним світу, що розвивається проходячи складні стани свого розвитку від суб'єктивного духу через об'єктивний до абсолютного. У філософії Г. Гегеля свобода виступає як сама собі мета. Вона постає як загальне, що міститься в одиничних речах. Історія розвитку духу розуміється філософом виключно як його діяльність, що може бути реалізованим лише у свідомій поведінці людей. Тобто своєю діяльністю людина з необхідністю повинна реалізовувати на кожному етапі історії головну і по суті єдину мету – свободу людини. Те ж стосується й історичного розвитку світу і суспільства та проявляється в тому, що на кожному етапі такого розвитку вони реалізують якусь певну мету, але глобально загальною метою історії виступає лише свобода духу.

З позицій німецької класичної філософії свободою як раз може бути лише розумна, раціональна діяльність яка включає в себе й творчу і не суперечить їй. Німецькі класики не були самотні у таких поглядах, так Б. Спіноза вважав, що свободою може бути лише та людина, що у своїй діяльності керується лише розумом [2, с. 128].

В плані телеологічності людської діяльності не можна не згадати мислителя, погляди якого задали певний науковий тон в соціальній філософії 20 століття. Це М. Вебер і його уявлення про елементарну клітину соціального життя – індивідуальну людську дію. Якщо її зрозуміти, то можна зрозуміти і складні суспільні явища, що з них складаються. Людина стандартизує свою поведінку у відповідності до типових життєвих ситуацій. Під типовим розуміється звичайне, прийняте у суспільстві, соціально прийняте. Така типова поведінка з одного боку дозволяє вступати у конструктивну комунікацію з суспільством в цілому та окремими його групами чи представниками, а з іншого боку формує певне уявлення про безпеку перебування у цьому суспільстві, формує взаємну довіру. Множинність раціональностей у цьому підході відповідає множинності індивідуальних життєвих світів. Особливу увагу він приділяв необхідності розпізнавання, розуміння тієї мети, що лежить в основі людської діяльності. Саме раціональна діяльність особистості, що має визначену мету встановлює нові моделі людської соціальної поведінки. Ця модель відображає особливості функціонування індустріального суспільства. Проблемою однак за М. Вебером є те, що деякі соціальні інституції, що повинні виконувати службову роль, бути засобом у досягненні мети можуть стати у капіталістичному суспільстві самоціллю. Як вірно зазначає П. Штомпка, що ця концепція має свій розвиток, оскільки поведінка переходить до соціальної дії, соціальні дії до взаємодії, взаємодії до соціальних відносин, соціальні відносини до організацій. Від організацій до соціальних структур [Див.: 14, с. 41-241].

Якщо говорити про погляди на соціальну поведінку сьогодні, то це перш за все концепції Г. Блумера де маса розуміється як пасивна, Ж. Бодрийара де маса виступає як апатична, Х. Ортега-і-Гассета, де маса здатна до повстання. Оскільки індивідуальна поведінка є елементом, атомом соціальної поведінки і соціального буття, тому саме її розгляд дозволяє краще розуміти масову поведінку. Єдність теоретичного і практичного у цьому питанні є тим підходом, що дозволяє соціальній філософії досягнути соціального буття. Якщо виходити з поглядів М. Вебера, К. Поппера, Ф. Хайєка, то в пріоритеті є індивід з його поведінкою, що формує соціальну дію. Дослідження діяльності, поведінки індивідів надає картину про соціальне буття суспільства.

Висновки. У якості висновків слід зазначити, що проблема мети як філософської категорії залишається надзвичайно актуальною на протязі розвитку філософської думки. Але погляди на неї змінювалися і величезну роль у цьому відігравав соціально-культурний розвиток. В період античності, зокрема у поглядах Аристотеля мета діяльності людини постає як самореалізація особистості телеологічно спрямована до Божественного розуму як

вищої мети. У період Нового часу, мета людської діяльності втрачає свою аксіологічну величність, оскільки таке розуміння мети заважає утилітарному підходу до природи.

І. Кант і Г. Гегель надають меті людської діяльності нового сенсу, повертаючи її до сфери людського духу, моральності, де мета постає як свобода. У поглядах М. Вебера проблема мети розглянута у контекстуальному полі співвідношення індивідуального і загального у соціальній поведінці віддає гносеологічний пріоритет акту індивідуальної людської дії, яка і формує соціальне буття. У цьому питанні з М. Вебером солідарні й інші сучасні філософи у поглядах яких проблема мети людської діяльності залишається дуже важливою. Проблематика пріоритету загального над індивідуальним або індивідуального над загальним в поведінці особистості вже має статус класичного питання соціальної філософії. Але необхідність соціального консенсусу, прагнення до гармонії є конструктивними моделями такої взаємодії і буде позитивним моментом розвитку як людини так і суспільства.

Мета людської діяльності є складним явищем, вона з одного боку є чимось зовнішнім відносно людини, оскільки вона її ще не досягла, з іншого боку, вона є іманентною людській поведінці, оскільки визначає її. Вона з одного боку є усвідомленою і раціональною, оскільки вона визначена для особистості, з іншого боку на неї впливає безліч суб'єктивних та об'єктивних, ірраціональних факторів. Враховуючи складність мети як явища, неоднорідність людської поведінки на яку вона впливає, а також швидкість змін, які відбуваються у суспільстві необхідно провести глибинне інтердисциплінарне дослідження проблеми людської поведінки. Роль соціальної філософії у такому дослідженні полягає у тому, що вона повинна показати зв'язки і взаємодію людини у соціумі і однієї раціональної реконструкції у даному питанні буде недостатньо необхідним є також і дискурс, якій постає як діалог.

Список використаної літератури

1. Аристотель. Эвдемова этика / Аристотель; Пер. Т. В. Васильевой, Т. А. Миллер, М. А. Солоповой. – М.: ИФ РАН, 2005. – 448 с.
2. Спиноза Б. Этика / Б. Спиноза; пер. с лат. Н. А. Иванцова. – СПб.: Аста-Пресс Ltd, 1993. – 248 с.
3. Лейбниц Г. В. Труды по философии науки / Г. В. Лейбниц. – М.: Либроком, 2010. – 178 с.
4. Кант И. Сочинения на немецком и русском языках: в 4 т. / И. Кант; Пер. с нем.; под ред. Б. Тушлинг, Н. Мотрошиловой. – М.: Наука, 2006. – Т. 2. Ч. 2. – 936 с.
5. Гегель Г. В. Философия права / Г. В. Гегель; пер. с нем.; ред. и сост. Д. А. Керимов, В. С. Нерсисянц. – М.: Мысль, 1990. – 460 с.
6. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер; пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
7. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или Конец социального / Ж. Бодрийяр. – Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2000. – 480 с.
8. Поппер К. Р. Открытое общество и его враги / К. Р. Поппер. – М.: Феникс, 1992. – Т. 1. – 580 с.
9. Павлова Т. С. Відносини власності у філософсько-правових поглядах Гегеля / Т. С. Павлова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія, соціологія, політологія. – 2011. – Вип. 21 (1). – С. 145-150.
10. Павлова Т. С. Історико-філософський аналіз права у філософії Гегеля / Т. С. Павлова // Вісник СевНТУ: зб. наук. праць. Серія: Філософія. – 2010. – Вип. 112. – С. 50-53.
11. Павлова Т. С. Філософія Гегеля та громадянське суспільство сьогодні / Т. С. Павлова // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 233. – С. 149-152.
12. Доброхотов А. Л. Телеология культуры / А. Л. Доброхотов. – М.: Прогресс, 2016. – 710 с.
13. Пивоев В. М. Философия смысла или Телеология / В. М. Пивоев. – М.: Директ-Медиа, 2013. – 114 с.
14. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества / П. Штомпка. – М.: Логос, 2005. – 664 с.

References

1. Aristotel (2005). *Eudemian Ethics*. Moscow: IF RAN (in Russ.)
2. Spinoza, B. (1993). *Ethics*. Saint Petersburg: Asta-Press Ltd. (in Russ.)
3. Leibniz, G. W. (2010). *Works on the Philosophy of Science*. Moscow: Librokom. (in Russ.)
4. Kant, I. (2006). *Works in German and Russian*, 2, 2. Moscow: Nauka (in Russ.)
5. Gegel, G. F. (1990). *Philosophy of Right*. Moscow: Mysl' (in Russ.)
6. Weber, M. (1990). *Selected Works*. Moscow: Progress (in Russ.)
7. Baudrillard, J. (2000). *In the Shadow of the Silent Majorities*. Yekaterinburg: Izdatelstvo Uralskogo universiteta (in Russ.)
8. Popper, K. (1992). *The Open Society and Its Enemies, I*. Moscow: Feniks (in Russ.)
9. Pavlova, T. S. (2011). Property Relations in Philosophical and Legal Views of Hegel. *Visnik Dnipropetrovskogo universitetu. Seriya: Filosofiya, sotsiologiya, politologiya (Announce of Dnipropetrovsk University. Philosophy, Sociology, Political science)*, 21(1), 145-150 (in Ukr.)

10. Pavlova, T. S. (2010). Historical and Philosophical Analysis of Law in Hegel's Philosophy. *Visnyk SevNTU. Filosofia. Announce of SevNTU. Philosophy*, 112, 50-53 (in Ukr.)
11. Pavlova, T. S. (2012). Hegel's Philosophy and Civil Society Today. *Kultura narodov Prichernomorya (Culture of the Peoples of the Black Sea)*, 233, 149-152 (in Ukr.)
12. Dobrokhoto, A. L. (2016). *Kant's Teleology as a Teaching about Culture*. Moscow: Progress (in Russ.)
13. Pivoyev, V. M. (2013). *The Philosophy of the Meaning or Teleology*. Moscow: Direct-Media (in Russ.).
14. Shtompka, P. (2005). *Sociology. Analysis of modern society*. Moscow: Logos (in Russ.)

PAVLOVA Tetiana Serhiivna,

Doctor of Sciences (Philosophy),

Professor of the Department of philosophy

Oles Honchar Dnipro National University,

e-mail: pavlova_tatyana@ukr.net

THE GOAL OF HUMAN ACTIVITY AS AN ELEMENT OF SOCIAL EXISTENCE

Abstract. *The study of the problem the purpose of human activities is important as an integral aspect of social activity that affects social relations and being. Introduction. The problem of definition is relevant and very complex and the thinkers from the times of ancient philosophy to nowadays are interested in it. Purpose. The aim of the article is to explore the changes in conceptual ideas about the purpose in those philosophies, where it plays an important role in shaping the social behavior of the individual. Methods. To achieve this goal the author used the philosophical methodology of the principle of interaction of nomothetic and ideographic methods of cognition. Results. Having considered the question of purpose in the philosophy of Aristotle, thinkers of the New time, I. Kant, G. Hegel, M. Weber, some modern philosophers the author got some results. The most important of which is that the views of philosophers on the problem of goals have varied and depend on the development of the world, society and a man. Originality. The question of the purpose of human behavior that is considered in the context of social life is extremely complex, this behavior is influenced by heterogeneous factors. Conclusion. These issues should not remain outside the purview of philosophy, especially social philosophy. It is able to show the complex and multifaceted relations of man and society, individual human behavior and social action in general.*

Key words: *social philosophy, society, personality, purpose, activity, behavior, value, existence.*

Одержано редакцією 10.11.2017

Прийнято до публікації 06.12.2017

УДК 111.1:165

ЗАЙЦЕВА Світлана Леонідівна,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та релігієзнавства
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
e-mail: slight317@ukr.net

ДОСТУП ДО РЕАЛЬНОСТІ: ТРАНСФОРМАЦІЇ «ПЕРШОЇ ФІЛОСОФІЇ»

У статті пропонується аналіз змістових зрушень визначних метафізичних вчень західної філософії у їх спробах побудувати довершену епістемологію, що сягала б рівня «чистого буття» (Аристотель), коли джерелом і критерієм істини була б сама людина, що надалі призвело до нездоланної двоїстості суб'єкта та об'єкта пізнання (Р. Декарт); розглядається феноменологічна версія подолання їх розірваності (теорія інтенційності свідомості Е. Гуссерля), аналізуються переваги і недоліки Гайдеггерового проекту осягнення суб'єктом смислу вже власного буття, лише однією із можливостей якого є осягнення чистих феноменів, а також розглядаються визначальні риси ноології К. Субірі, в якій проголошені «одночасність» і рівноправність осягнення та сприйняття, оскільки формальною природою акту осягнення є чиста актуалізація реального – актуалізація як приналежність до власне реальності актуального. У статті також зацентрована роль відчуження;